

Úpis s využitím přednostního práva	Úpis jediným akcionářem
	Veřejná nabídka pouze podle zákona o obchodních korporacích
	Veřejná nabídka podle zákona o obchodních korporacích i Nařízení o prospektu bez povinnosti sestavit prospekt
Úpis akcií, které nebyly upsány s využitím přednostního práva	Veřejná nabídka podle zákona o obchodních korporacích i Nařízení o prospektu s povinností sestavit prospekt
	Předem určený zájemce
	Dohodou akcionářů
	Veřejná nabídka pouze podle zákona o obchodních korporacích
Úpis akcií bez přednostního práva	Veřejná nabídka podle zákona o obchodních korporacích i Nařízení o prospektu bez povinnosti sestavit prospekt
	Veřejná nabídka podle zákona o obchodních korporacích i Nařízení o prospektu s povinností sestavit prospekt
	Předem určený zájemce
	Dohodou akcionářů
	Veřejná nabídka pouze podle zákona o obchodních korporacích
	Veřejná nabídka podle zákona o obchodních korporacích i Nařízení o prospektu bez povinnosti sestavit prospekt
	Veřejná nabídka podle zákona o obchodních korporacích i Nařízení o prospektu s povinností sestavit prospekt

Sjednání komanditní sumy a důsledky s tím spojené

DANIEL LÁLA*

Stipulation of a limited-liability amount and the consequences associated therewith

Summary: *The article deals with the stipulation and the consequences of stipulation of a limited-liability amount for some or all limited partners of a limited partnership. The author defines the concept of a limited-liability amount and states that the limited-liability amount shall always be stipulated in the partnership agreement. Stipulation of a limited-liability amount usually interferes with the rights of other limited partners and may also interfere with the rights of general partners, and therefore, the stipulation of a limited-liability amount always requires the consent of those partners whose rights are affected, even if it is possible to change the partnership agreement by a majority decision. Stipulation of a limited-liability amount has implications for the distribution of profit among limited partners, for bearing the loss of a limited partner, and their liability. The regulation in the Business Corporations Act raises a number of interpretation problems that the author solves. The author also discusses the consequences of changes in the amount of the contribution obligation on the limited-liability amount.*

Keywords: *limited partnership, limited-liability amount, limited partner, liability*

Institut komanditní sumy zavedl do českého práva zákon o obchodních korporacích¹.

Původní znění vládního návrhu Novely ZOK² (sněmovní tisk č. 207/0³) počítalo s úplným

* Autor působí jako advokátní koncipient v Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o. Za cenné připomínky při zpracování tohoto článku děkuje prof. JUDr. Janu Dědičovi. E-mail: dlala@ksb.cz.

¹ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“ nebo „zákon o obchodních korporacích“).

² Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony (dále jen „Novela ZOK“).

³ Srov. návrh Novely ZOK, novelizační body č. 146 a 147 sněmovního tisku č. 207/0, který je dostupný na internetových stránkách: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>>.

zrušením tohoto institutu, a to mimo jiné s odůvodněním, že došlo k jeho nepochopení, je chybně užíván v praxi, a rovněž z důvodu nepřilíš srozumitelné zákonné úpravy, která by jinak vyžadovala přepracování⁴. Při projednání návrhu Novely ZOK v Poslanecké sněmovně došlo na základě návrhu ústavně právního výboru⁵ k jejímu zachování v původním znění. Je proto vhodné se tímto tématem zabývat, a to i s ohledem na skutečnost, že bylo dosud stranou zájmu právní doktríny. Cílem tohoto článku je představit důsledky sjednání komanditní sumy a upozornit na vybrané výkladové problémy zákonné úpravy.

Vymezení komanditní sumy

Komanditní suma je peněžitá částka, do které komanditista ručí za dluhy společnosti. Zákon předpokládá, že komanditní suma musí být uvedena ve společenské smlouvě (§ 129 odst. 1 ZOK) a zapisuje se rovněž do obchodního rejstříku [§ 131 ZOK a rovněž § 48 odst. 1 písm. i) ZVR⁶]. S ohledem na skutečnost, že komanditní suma je především částkou, do jejíž výše ručí komanditista se sjednanou komanditní sumou za dluhy společnosti, je třeba komanditní sumou rozumět tu částku, která je zapsána v obchodním rejstříku, protože pro rozsah ručení komanditistů je rozhodující stav zápisu v obchodním rejstříku, případně korigovaný dobrou vírou třetích osob (srov. § 131 ZOK a viz dále).

Lze považovat za sporné, zda ve všech případech, kdy zákon používá pojem „komanditní suma“, má na mysli totéž, tj. částku uvedenou v obchodním rejstříku. Nelze vyloučit, že při výkladu některých pravidel [např. § 129 odst. 2 písm. a) ZOK] se pojmem „komanditní suma“ má na mysli její původně sjednaná výše uvedená ve společenské smlouvě před jakýmkoli splněním vkladové povinnosti, respektive její aktuální výše zapsaná v obchodním rejstříku zvýšená o splněnou vkladovou povinnost (viz dále).

Sjednání komanditní sumy a omezení při jejím sjednání

V souladu s § 129 odst. 1 ZOK je využití komanditní sumy na uvážení zakladatelů, resp.

společníků, proto nikoli v každé komanditní společnosti musejí ručit komanditisté do výše komanditní sumy.

S ohledem na skutečnost, že je na uvážení zakladatelů, resp. společníků, zda vůbec institut komanditní sumy využijí, je rovněž na jejich uvážení, zda v případě jeho využití sjednají komanditní sumu pro každého komanditistu, nebo pouze pro některého či některé z nich. Možnost sjednat komanditní sumu pouze pro některé komanditisty vyplývá i z textace § 129 odst. 2 písm. a) ZOK, který předpokládá, že někteří komanditisté se podílejí na zisku připadajícím na společnost podle podílů (§ 120 ZOK), zatímco jiní podle svých komanditních sum (viz dále)⁷. Lze se navíc domnívat, že výše komanditní sumy sjednaná pro jednotlivé komanditisty může být odlišná. Tento závěr odpovídá snaze zákonodárce učinit právní úpravu komanditní společnosti flexibilnější a atraktivnější⁸. Lze mít ostatně za to, že ne každý komanditista musí být ochoten vystavit se riziku zvýšeného ručení vůči věřitelům ve stejné míře a stejně tak ne každý komanditista bude ochoten nést ztrátu připadající na společnost, ať už ji nebude chtít nést vůbec, nebo ji nebude chtít nést ve stejném rozsahu jako jiní komanditisté (viz dále). Na druhou stranu ne každý komanditista potřebuje výměnou za tato rizika obdržet vyšší podíl na zisku připadající na společnost (viz dále). Tento závěr podporuje i skutečnost, že výše komanditní sumy se podle § 48 odst. 1 písm. i) ZVR zapisuje do obchodního rejstříku u každého komanditisty; ostatně výše komanditní sumy komanditistů se bude měnit a lišit v průběhu trvání společnosti v závislosti na tom, jak rychle ten který komanditista splní svou vkladovou povinnost a dojde k zápisu této skutečnosti do obchodního rejstříku (srov. § 130 a § 131 ZOK).

Rozhodnou-li se zakladatelé, resp. společníci sjednat pro některé komanditisty komanditní sumu, musejí tak učinit ve společenské smlouvě. Pokud má ke sjednání komanditní sumy dojít za trvání společnosti a společenskou smlouvu je možné v souladu s úpravou v ní měnit většinovým rozhodováním (srov. § 99 odst. 1 a 2 ZOK ve spojení s § 119 ZOK), je třeba k příslušné změně společenské smlouvy i souhlasu každého společníka (zpravidla

⁴ Srov. návrh důvodové zprávy k Novele ZOK, k novelizačním bodům č. 146 a 147 (§ 129 až 131), sněmovní tisk č. 207/0, který je dostupný na internetových stránkách: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>>.

⁵ Srov. novelizační bod č. 25 usnesení ústavně právního výboru č. 132 ze dne 15. května 2019, sněmovní tisk č. 207/3, který je dostupný na internetových stránkách: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=207&ct1=3>>.

⁶ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVR“).

⁷ Shodně ŠTENGLOVÁ, I. In: Štenglová, I. – Havel, B. – Čileček, F. – Kuhn, P. – Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, 2. vydání, Praha 2017, komentář k § 129, m. č. 3, či ALEXANDER, J. In: Lasák, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, 1. díl, Praha, 2014, komentář k § 129, m. č. 2.

⁸ Srov. důvodovou zprávu k zákonu o obchodních korporacích k pasáži o změnách týkajících se komanditní společnosti.

však pouze komanditisty), do jehož právního postavení se takovou změnou zasahuje. Je třeba souhlasu nejen komanditisty, pro něhož se sjednává komanditní suma, ale zpravidla i souhlasu ostatních komanditistů (někdy i komplementářů – viz dále), protože sjednání komanditní sumy má (pokud společenská smlouva neurčí jinak – viz dále) i dopady na rozdělování části zisku připadající na společnost mezi komanditisty (a teoreticky může mít i vliv na část zisku připadající na komplementáře). Příslušnou změnou společenské smlouvy se tak zasahuje do právního postavení ostatních komanditistů (případně i komplementářů), protože jejich podíl na zisku připadajícím na společnost se potenciálně snižuje. Jde tak o bezprostřední nepřímý zásah do právního postavení, ke kterému se vyžaduje souhlas dotčených komanditistů⁹. Na druhou stranu souhlas každého komplementáře zpravidla třeba nebude, protože komplementáři se podílí na části zisku připadající na komplementáře, nikoli na části zisku připadající na společnost (srov. § 126 ZOK). Souhlasu komplementářů by však bylo třeba v případě, že tak určí společenská smlouva nebo že by společenská smlouva upravovala mechanismus výpočtu poměru dělení zisku na část připadající na společnost a na část připadající na komplementáře, který by byl nastaven tak, že by sjednání komanditní sumy ovlivnilo i výpočet takového poměru (srov. § 126 odst. 1 ZOK – určení poměru dělení je dispozitivní).

Výše komanditní sumy sjednaná ve společenské smlouvě nemůže být v souladu s § 129 odst. 1 poslední větou ZOK nižší, než kolik činí vklad komanditisty. Tento požadavek navazuje na úpravu obsaženou v § 209 odst. 2 osnovy obchodního zákona z roku 1937 (dále jen „Osnova“) (která podle důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích představuje jeden z inspiračních zdrojů úpravy komanditní sumy v zákoně o obchodních korporacích), který stanovil, že nižší komanditní sumu, než činí vklad komanditistů, nelze umluvit. Podle důvodové zprávy k Osnově se vychází „ze zásady, že komanditista nemá být zavázán společností větší měrou, než odpovídá společenským věřitelům za závazky společnosti; společnost nemá mít z účasti komanditistovy větší prospěch, než po případě její věřitelé; má to ovšem význam relativní, jelikož si společnost snadno může opatřit částku nad komanditní sumu úvěrem od komanditisty“.

Důsledky sjednání komanditní sumy

Ručení komanditisty s komanditní sumou

Komanditista s komanditní sumou neručí na rozdíl od ostatních komanditistů za dluhy společnosti do výše svého nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku (v době, kdy jej věřitel vyzval k plnění), tj. podle § 122 ZOK, nýbrž do výše komanditní sumy podle stavu zápisu v obchodním rejstříku v době, kdy jej věřitel vyzval k plnění podle § 129 odst. 2 písm. c) ZOK. V některých v případech je však ručební povinnost komanditisty odlišná od výše komanditní sumy zapsané v obchodním rejstříku, a to tehdy, když je údaj o rozsahu ručení komanditisty s komanditní sumou třeba korigovat dobrou vírou věřitele (viz dále).

Komanditista s komanditní sumou se sjednáním komanditní sumy vystavuje oproti jiným komanditistům (bez komanditní sumy) zvýšenému riziku ručební povinnosti, přičemž ručební povinnosti se příslušný komanditista nezproští ani po úplném splnění vkladové povinnosti.

Snížení rozsahu ručení komanditisty je možné docílit snížením komanditní sumy, čehož je možné dosáhnout změnou společenské smlouvy (spočívající ve snížení komanditní sumy) nebo plněním vkladové povinnosti a zápisem uvedené skutečnosti do obchodního rejstříku (srov. § 130 a § 131 ZOK).

Je sporné, zda plnění věřiteli z titulu ručební povinnosti může vést ke snížení komanditní sumy, resp. ručební povinnosti komanditisty s komanditní sumou. V případě, že komanditista ještě nesplnil zcela svou vkladovou povinnost, není pochyb o tom, že plnění z titulu ručební povinnosti si v rozsahu nesplněné vkladové povinnosti může komanditista započíst na její splnění, a tím dojde i ke snížení komanditní sumy. V rozsahu, ve kterém však komanditní suma převyšuje sjednanou vkladovou povinnost, již zřejmě nemůže dojít ke snížení komanditní sumy. Nabízí se tak výklad, že v této výši již komanditista ručí za dluhy společnosti navždy, resp. do případné změny (komanditní sumy nebo vkladové povinnosti – viz dále) formou změny společenské smlouvy a změny zápisu v obchodním rejstříku.

⁹ K dělení zásahů do právního postavení společníků srov. blíže LÁLA, D. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. Praha 2020, str. 64 a násl.

Tento výklad se však jeví problematický v tom ohledu, že fakticky zakládá neomezené ručení komanditisty. Přestože je totiž ručení komanditisty omezeno výší komanditní sumy, na komanditistu se může postupně obrátit několik věřitelů s tím, že žádají o plnění ve výši komanditní sumy, a to v průběhu jednoho účetního období nebo více účetních období. Pokud komanditistovo plnění věřiteli nesnižuje výši komanditní sumy (ani rozsah jeho ručení), je komanditista povinen plnit všem věřitelům, kteří se na něj takto obrátí. Zatímco na nesení ztráty se komanditista s komanditní sumou podílí pouze jednou za účetní období (povinnost hradit ztrátu mu může vzniknout maximálně jednou za rok – viz dále), u ručení komanditisty žádné takové omezení ze zákona nevyplývá. Tento výklad zastává zřejmě Alexander, který uvedl, že „pokud však plnění komanditisty z titulu ručení nebo úhrady ztráty přesáhne výši jeho vkladové povinnosti, odpovídající snížení komanditní sumy patrně dosáhnout nemůže. Komanditista tedy bude věřitelům vždy ručit alespoň do výše rozdílu mezi jeho komanditní sumou a vkladovou povinností, a to i opakovaně“.¹⁰

Předestřený výklad směřuje na ochranu věřitelů. Nutno navíc podotknout, že přestože může být komanditista fakticky nucen plnit více, než je výše jeho komanditní sumy, jde pouze o jeho plnění ve vztahu k věřitelům, tj. třetím osobám. Takový komanditista stále může požadovat regres po ostatních společnících podle jejich vnitřních podílů na společnosti.

Uvedený výklad v podobě „neomezeného ručení“ komanditisty s komanditní sumou se však jeví být v rozporu s definicí omezeného ručení do výše komanditní sumy. Ustanovení § 129 odst. 1 ZOK stanoví, že komanditista ručí za dluhy společnosti „do výše určené částky“, tj. do výše komanditní sumy. Pokud zákon stanoví, že ručení komanditisty s komanditní sumou je pouze omezené, nedává smysl, aby bylo neomezené; jinak by došlo ke zmatení pojmů. Nelze proto vyloučit ani výklad, že komanditista, který jednou plní věřiteli do celé výše komanditní sumy, již za dluhy společnosti dále neručí, přestože v obchodním rejstříku zůstane i nadále zapsána komanditní suma. Ostatně Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. 27 Cdo 5507/2017, ve vztahu k ručení společníka společnosti s ručením omezeným dovedl, že „princip ochrany dobré víry osob jednajících s důvěrou v zápis v obchodním rejstříku

nachází v poměrech institutu ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle § 132 odst. 1 z. o. k. odraz také v tom, že je vždy nezbytné zohlednit vědomost věřitele společnosti o tom, že některý ze společníků již dříve poskytl plnění z titulu ručení jinému věřiteli. Je-li věřiteli společnosti v okamžiku výzvy k plnění známo, že některý ze společníků poskytl (jemu či jinému věřiteli) plnění z ručení podle § 132 odst. 1 z. o. k., je – byť se to prozatím neprojevílo zápisem změny údajů o rozsahu splnění vkladové povinnosti v obchodním rejstříku – vůči tomuto věřiteli ručení společníků za dluhy společnosti sníženo právě o ta dříve poskytnutá plnění, o kterých věřitel v okamžiku výzvy k plnění věděl. Je tomu tak proto, že za těchto okolností již nelze hovořit o dobré víře obeznámených věřitelů v údaje (o rozsahu splnění vkladové povinnosti) zapsané v obchodním rejstříku, a proto není třeba jejich chybějící „dobrou víru“ chránit“. Pokud by tedy komanditista s komanditní sumou věřiteli deklaroval či věřiteli by bylo jinak známo, že příslušný komanditista již plnil z titulu ručení do výše komanditní sumy jinému věřiteli, nelze vyloučit, že by se tím plnění z titulu ručení vyhnul. Lze mít navíc za to, že plnění věřiteli z titulu ručení by mohlo být zapsáno do obchodního rejstříku jako dobrovolně zapisovaný údaj podle § 25 odst. 1 písm. j) ZVR (tj. jako „jiná důležitá skutečnost, o jejíž zápis požádá zapsaná osoba, má-li na takovém zápisu právní zájem“).

Ačkoliv později předestřený výklad považují za vhodnější a více odpovídající povaze omezeného ručení komanditisty, je otázkou, zda je možné se na něj spoléhat, protože je v rozporu s ochranou věřitelů. Domnívám se nicméně, že uvedený výklad není v rozporu s § 130 ZOK, protože podle něj nedochází ke snížení komanditní sumy. Věřitelé se pouze nemohou domáhat plnění z titulu ručení, protože komanditistovo ručení do výše komanditní sumy již bylo vyčerpáno. Význam komanditní sumy se tak omezuje pouze na úpravu vnitřních vztahů ve společnosti – na dělbu zisku a ztráty připadající na společnost podle § 129 odst. 2 písm. a) a b) ZOK (viz dále).

V obecné rovině se domnívám, že rozsah ručení komanditisty (nejen toho s komanditní sumou) je třeba korigovat dobrou vírou věřitele, čemuž odpovídá § 131 odst. 2 ZOK a rovněž výše citovaný rozsudek Nejvyššího soudu.

¹⁰ ALEXANDER, c. d., komentář k § 130, m. č. 2.

Právo na podíl na zisku komanditisty s komanditní sumou

V souladu s § 129 odst. 2 písm. a) ZOK má sjednání komanditní sumy dále dopady na dělení části zisku připadající na společnost mezi komanditisty, tj. na dělení části zisku určené podle § 126 odst. 1 ZOK, se kterou se jinak naloží postupem podle § 126 odst. 3 a 4 ZOK.

Pravidlo § 129 odst. 2 písm. a) ZOK konkrétně stanoví, že část zisku, která připadla společnosti, se po zdanění rozdělí mezi komanditisty „v poměru jejich podílů a komanditních sum“.

Textace pravidla je problematická hned ze dvou důvodů. První problém spočívá v tom, že zatímco podíl je vyjádřen zlomkem či procentem, jde tedy o veličinu poměrnou, komanditní suma je vyjádřena absolutní veličinou – konkrétní peněžitou částkou. Lze se domnívat, že část pravidla hovořící o „podílech“ míří na komanditisty, kteří nemají sjednanou komanditní sumu, zatímco část pravidla hovořící o „komanditních sumách“ míří na komanditisty se sjednanou komanditní sumou. Nelze spolu nicméně poměřovat absolutní veličiny s veličinami poměrnými. Na základě čistě jazykového výkladu pravidla tak nelze určit poměr dělení části zisku připadající na společnost mezi komanditisty. Nabízí se proto výklad (alternativní výklad viz níže), podle kterého je třeba namísto procentuální hodnoty odpovídající podílu použít hodnotu absolutní, na základě které se učila výše podílu. Pokud společenská smlouva neurčí jinak, je třeba při výpočtu zohlednit výši vkladu komanditisty bez komanditní sumy (§ 120 odst. 1 ZOK), a to bez ohledu na míru splnění vkladové povinnosti komanditisty. Pokud se společenská smlouva odchýlí od § 120 odst. 1 ZOK a současně určí, že někteří komanditisté mají komanditní sumu, měla by rovněž určit, v jakém poměru se bude dělit mezi komanditisty část zisku připadající na společnost, protože jinak zpravidla nebude možné na základě § 129 odst. 2 písm. a) ZOK takový poměr dělení určit.

Navíc výše komanditní sumy se v čase mění, a to v závislosti na rozsahu splnění vkladové povinnosti a zápisu uvedeného do obchodního rejstříku (srov. § 130 a § 131 ZOK). Podle jazykového výkladu § 129 odst. 2 písm. a) ZOK by se při výpočtu podílu na zisku komanditisty s komanditní sumou mělo vycházet z aktuální výše komanditní sumy zapsané v obchodním rejstříku. To by však znamenalo, že pokud by komanditní suma byla nižší než vkladová povinnost komanditisty

(což by se mohlo stát v důsledku splnění minimálně části vkladové povinnosti), byl by podíl komanditisty s komanditní sumou na části zisku připadající na společnost nižší, než kdyby neměl komanditní sumu sjednanou vůbec. To je však zcela proti smyslu a účelu komanditní sumy. Komanditní sumou se komanditista vystavuje zvýšenému riziku ručení [srov. § 129 odst. 2 písm. c) ZOK a viz výše] a navíc se podílí i na úhradě ztráty připadající na společnost [srov. § 129 odst. 2 písm. b) ZOK a viz níže]. Smyslem § 129 odst. 2 písm. a) ZOK bylo kompenzovat komanditistovi s komanditní sumou toto zvýšené riziko, jež oproti ostatním komanditistům (bez komanditní sumy) podstupuje, vyšším podílem na zisku, nikoli jej za to „trestat“ nižším podílem na zisku. Soudím proto, že pro účely výpočtu podílu na zisku komanditisty s komanditní sumou je třeba zohledňovat výši původně sjednané komanditní sumy, resp. aktuální výši komanditní sumy (podle zápisu v obchodním rejstříku) zvýšenou o již splněnou výši vkladové povinnosti. Tímto způsobem je možné kompenzovat komanditistovi jeho zvýšené riziko.

Nelze však vyloučit ani alternativní výklad § 129 odst. 2 písm. a) ZOK, podle kterého se část zisku připadající na společnost dělí mezi všechny komanditisty (bez ohledu na to, zda mají komanditní sumu, nebo ne) v poměru jejich podílů. Vedle toho však komanditisté s komanditní sumou mají přednostní právo na části zisku připadající na společnost, a to ve výši komanditní sumy podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Ačkoli se tento výklad více odchyluje od textace § 129 odst. 2 písm. a) ZOK, umožňuje vhodným způsobem překlenout problém s poměřováním poměrové hodnoty (podílu) a hodnoty absolutní (komanditní sumy), přičemž i tento výklad odpovídá smyslu a účelu komanditní sumy, která na jednu stranu vystavuje komanditistu zvýšenému riziku a na druhou stranu toto riziko kompenzuje. Kompenzační úloha je navíc při tomto výkladu posílena, protože než by se přistoupilo k dělení části zisku připadající na společnost podle podílů, odečetla by se ze zisku připadajícího na společnost částka odpovídající výši komanditní sumy. Tedy pokud by se část zisku připadající na společnost dělila mezi komanditisty, komanditista s komanditní sumou by se na zisku podílel vždy a na ostatní komanditisty by se nemuselo ani dostat.

Soudím, že oba výklady jsou přípustné a prakticky rovnocenné, protože oba sledují smysl a účel komanditní sumy. Jako

nejvhodnější se jeví, aby společenská smlouva, pokud upraví komanditní sumu, upravila rovněž způsob dělení části zisku připadajícího na společnost mezi komanditisty.

Povinnost nést ztrátu komanditisty s komanditní sumou

Sjednání komanditní sumy má konečně dopady na dělení části ztráty připadající na společnost mezi komanditisty, tj. na část ztráty určenou podle § 126 odst. 1 ZOK, která se nedělí mezi komplementáře, nýbrž která připadá na společnost. Podle § 129 odst. 2 písm. b) ZOK platí, že ztrátu komanditista uhradí s ostatními společníky podle svého podílu, avšak jen do výše své komanditní sumy. Pokud tedy společenská smlouva určí, že některý z komanditistů ručí do výše komanditní sumy, zakládá příslušné ujednání rovněž uhrazovací povinnost příslušného komanditisty (jde tak o odchylku od § 126 odst. 3 poslední věty ZOK).

Ani pravidlo § 129 odst. 2 písm. b) ZOK není prosto výkladového problému. Textace příslušného pravidla vyvolává dojem, že sjednání komanditní sumy i pouze pro některého komanditistu zakládá uhrazovací povinnost všech komanditistů (srov. textaci – „spolu s ostatními společníky“). Tento závěr ostatně potvrzuje i znění důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích, ve které se uvádí, že „ztrátu nese komanditista rovným dílem se všemi ostatními společníky, byť jen do výše své komanditní sumy“. Uvedený závěr však nelze považovat za logický. Předně nemůže platit, že komanditista nese ztráty společně s komplementáři, když komplementáři nesou pouze část ztráty, která na základě § 126 odst. 1 ZOK připadá na komplementáře, nikoli na společnost. Kromě toho se lze domnívat, že ve vztahu ke komanditistům, kteří nemají sjednanou komanditní sumu, se uplatní § 126 odst. 3 ZOK, a proto pokud společenská smlouva neurčí jinak, ostatní komanditisté (bez komanditní sumy) uhrazovací povinnosti nemají. Tento výklad podporuje i skutečnost, že výše komanditistovy uhrazovací povinnosti je omezena výší komanditní sumy, proto v případě, že komanditista nemá komanditní sumu, musí být uhrazovací povinnost nulová. Jinými slovy, pravidlo § 129 odst. 2 písm. b) ZOK je třeba aplikovat pouze na komanditisty s uhrazovací povinností, tj. na nesení ztráty připadající na společnost se podílejí ve výši svého podílu pouze komanditisté s komanditní sumou

(a to pouze do výše komanditní sumy) a dále komanditisté, kterým byla uložena uhrazovací povinnost na základě ujednání ve společenské smlouvě (srov. § 126 odst. 3 a 4 ZOK).

Zákon stanoví, že příslušný komanditista má uhrazovací povinnost v rozsahu svého podílu, nejvýše však do výše své komanditní sumy. Komanditní suma tak limituje výši rizika komanditisty na nesení ztráty. Jsem přesvědčen, že výraz „komanditní suma“ použitý na konci pravidla písmene b) odpovídá stavu zápisu komanditní sumy v obchodním rejstříku. Uvedený výklad podporuje i důvodová zpráva k Osnově, ve které se uvádí, že „podle § 204, odst. 2 osnovy má se komanditista účastniti ztráty jen do výše svého podílu na společenském jmění a do výše své komanditní sumy. Z toho vyplývá, že komanditista, který nesplnil svou vkladovou povinnost, rovnající se komanditní sumě, přispěje na úhradu ztráty bilančně jednat svým podílem na společenském jmění, jednat částkou ve výši komanditní sumy; rovná-li se tato jeho vkladu a splatil-li ho zcela, není zavázán k dalšímu přispění na úhradu ztráty; je-li jeho vkladová povinnost nižší než komanditní suma (§ 209, odst. 2), je povinen na úhradu ztráty přispěti jen rozdílem mezi splaceným vkladem a komanditní sumou. Vychází se z toho, že komanditní suma značí nejvyšší mez toho, čím se chtěl komanditista vůbec na společenském podniku angažovati“.

Ačkoliv je uhrazovací povinnost komanditisty omezena výší komanditní sumy, mám za to, že uhrazovací povinnost do výše komanditní sumy vznikne komanditistovi s komanditní sumou na konci každého účetního období, ve kterém společnost vykáže ztrátu¹¹. V souladu s § 130 ZOK se komanditní suma snižuje pouze v rozsahu splněné vkladové povinnosti, nikoli v rozsahu nesení ztráty. Pokud tedy společenská smlouva neurčí jinak, tak stejně jako má komanditista s komanditní sumou vyšší podíl na části zisku připadající na společnost v těch účetních obdobích, ve kterých společnost vykázala kladný výsledek hospodaření, považuji za logické, aby se komanditista s komanditní sumou obdobně podílel na ztrátě společnosti v těch účetních obdobích, která skončí záporným výsledkem hospodaření společnosti. Ze zákona podle mého názoru nevyplývá, že by tomu mělo být jinak, tedy že uhrazovací povinnost má komanditista pouze v jediném účetním období. Tento závěr ostatně odpovídá i celkovému pojetí komanditní sumy jakožto nástroje

¹¹ ALEXANDER, c. d., komentář k 129, m. č. 9.

spekulace; racionálně uvažující komanditista při sjednání komanditní sumy předpokládá, že společnost bude v dlouhodobém horizontu prosperovat, a věří, že společnost nebude ztrátová. V případě, že společnost prosperuje, jsou podíly na zisku komanditisty s komanditní sumou vyšší, než by odpovídalo jeho podílu na společnosti, v případě, že je však společnost ztrátová, nese příslušný komanditista i riziko nesení ztráty.

Možnost ujednat odchylné důsledky

S ohledem na skutečnost, že dělení zisku a ztráty se týká výhradně vnitřních poměrů mezi společníky, uplatní se podle mého názoru úprava § 97 odst. 1 ZOK (ve spojení s § 119 ZOK), na základě které se je možné od úpravy § 129 odst. 2 písm. a) a b) ZOK ujednáním ve společenské smlouvě odchýlit.

Na druhou stranu vzhledem k tomu, že rozsah ručební povinnosti komanditisty s komanditní sumou se netýká vnitřních poměrů mezi společníky, nýbrž má dopady na třetí osoby – na věřitele společnosti –, jsem přesvědčen, že ujednáním ve společenské smlouvě se není možné od § 129 odst. 2 písm. c) ZOK odchýlit. Takové ujednání by narušovalo veřejný pořádek a bylo by absolutně neplatné podle § 588 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále též „obč. zák.“

Vliv změny výše vkladové povinnosti na výši komanditní sumy

Pokud dochází za trvání společnosti ke změně výše vkladové povinnosti komanditisty s komanditní sumou, je vhodné současně pamatovat i na příslušnou úpravu komanditní sumy. Lze se nicméně domnívat, že výše komanditní sumy může být ve společenské smlouvě určena i v závislosti na výši vkladové povinnosti (např. komanditní suma se sjednává ve výši vkladové povinnosti zvýšené o 80 000 Kč), a v takovém případě případné zvýšení vkladové povinnosti má za následek automatické zvýšení komanditní sumy; promítnutí zvýšení vkladové povinnosti do výše komanditní sumy již není třeba.

Zvýšení vkladové povinnosti do výše původně sjednané komanditní sumy

V případě, že výše komanditní sumy není ve společenské smlouvě sjednána v závislosti na výši vkladové povinnosti, změnou společenské smlouvy spočívající ve zvýšení vkladové

povinnosti až do výše původně sjednané komanditní sumy (bez současné změny výše komanditní sumy) si komanditista současně „vytváří prostor“ pro další snížení původně sjednané výše komanditní sumy postupem podle § 130 ZOK; takové ujednání na druhou stranu nevede bez dalšího ke snížení komanditní sumy, k tomu je třeba splnit vkladovou povinnost a zapsat uvedenou skutečnost do obchodního rejstříku (srov. § 130 a § 131 ZOK).

Demonstrujme uvedené na příkladu: V případě, že původně sjednaná výše komanditní sumy činí 100 000 Kč a původní výše vkladové povinnosti 50 000 Kč, přičemž komanditista již splnil 30 000 Kč (což je i zapsáno v obchodním rejstříku), aktuální výše komanditní sumy činí 70 000 Kč. Pokud dojde ke zvýšení vkladové povinnosti na 80 000 Kč a pokud komanditista současně nesplní i část vkladové povinnosti (a uvedené bude zapsáno v obchodním rejstříku), bude výše komanditní sumy i po zvýšení vkladové povinnosti stále 70 000 Kč. Zatímco však v případě před změnou společenské smlouvy bylo možné po úplném splnění vkladové povinnosti dosáhnout komanditní sumy ve výši 50 000 Kč, po změně může být komanditní suma pouze 20 000 Kč; v důsledku změny společenské smlouvy si tak komanditista vytvořil další „prostor“ pro snížení komanditní sumy v rozsahu 30 000 Kč.

Zvýšení vkladové povinnosti nad výši původně sjednané komanditní sumy

Je sporné, jaké důsledky (pokud vůbec nějaké) by mělo rozhodnutí o změně společenské smlouvy, v důsledku kterého by vkladová povinnost komanditisty s komanditní sumou měla být vyšší než původně sjednaná komanditní suma (přičemž na základě změny společenské smlouvy by nedošlo současně k obdobné změně komanditní sumy).

Na jednu stranu lze dovozovat, že s ohledem na skutečnost, že komanditní sumu nelze sjednat nižší, než kolik činí vklad, resp. výše vkladové povinnosti (srov. § 129 odst. 1 poslední věta ZOK), nemá příslušné rozhodnutí o změně společenské smlouvy právní účinky, protože ujednání o zvýšení vkladové povinnosti nad úroveň komanditní sumy je v rozporu s § 129 odst. 1 poslední věta ZOK, tedy v rozporu s donucujícím ustanovením zákona; taková dohoda společníků by podle mého názoru byla stižena absolutní neplatností podle § 588 obč. zák. Podle tohoto výkladu by tak i po přijetí příslušného

rozhodnutí o změně společenské smlouvy byla výše vkladové povinnosti i komanditní suma stejná jako před jeho přijetím.

Alternativně lze dovozovat, že v důsledku dohody společníků o změně společenské smlouvy spočívající ve zvýšení vkladové povinnosti nad výši původně sjednané komanditní sumy se původní ujednání společenské smlouvy o výši komanditní sumy dostalo do rozporu s § 129 odst. 1 poslední větou ZOK, tedy do rozporu s donucujícím ustanovením zákona, a že tím pozbylo účinnosti. Navíc lze argumentovat, že ačkoli sjednaná komanditní suma sama o sobě k žádnému plnění nezavazuje, lze mít rovněž za to, že jelikož není možné, aby byla vkladová povinnost vyšší než původně sjednaná výše komanditní sumy, zanikl závazek z původně sjednané komanditní sumy pro následnou nemožnost plnění (srov. § 2006 obč. zák.).

V zásadě tak jde o spor, zda má přednost ujednání společenské smlouvy o vkladové povinnosti, nebo ujednání o komanditní sumě. Lze se domnívat, že komanditista (po dohodě s ostatními společníky) by měl mít obecně možnost modifikovat si výši vkladové povinnosti a v důsledku toho i možnost modifikovat si výši komanditní sumy (viz výše), a proto se kloním k později uvedenému názoru. Ostatně vkladová povinnost je předpokladem komanditistovy účasti ve společnosti a je tím, co zpravidla určuje výši komanditistova podílu ve společnosti (srov. § 120 ZOK). Navíc se lze domnívat, že později uzavřená dohoda společníků o změně společenské smlouvy je přijímána právě za účelem změny původního ujednání. První z uvedených výkladů tak bude zpravidla v rozporu s vůlí společníků a důvody, pro které dochází ke změně společenské smlouvy. Ačkoli nelze vyloučit, že se prosadí první z uvedených výkladů, já se kloním k výkladu později uvedenému.

Snížení vkladové povinnosti

Pokud by na základě rozhodnutí o změně společenské smlouvy docházelo ke snížení vkladové povinnosti, aniž by se současně změnila výše původně sjednané komanditní sumy, soudím, že takové ujednání buď nemá

vůbec vliv na výši komanditní sumy, nebo povede ke zvýšení komanditní sumy. Jak tomu v konkrétním případě bude, bude záviset na míře splnění vkladové povinnosti komanditisty s komanditní sumou a na rozsahu snížení vkladové povinnosti.

V případě, že sjednaná komanditní suma činí 100 000 Kč, původní vkladová povinnost byla 80 000 Kč, přičemž byla celá splacena (a uvedená skutečnost byla zapsána do obchodního rejstříku), činí aktuální výše komanditní sumy 20 000 Kč. Pokud by došlo ke snížení vkladové povinnosti na 50 000 Kč, vedlo by příslušné ujednání současně ke zvýšení aktuální výše komanditní sumy na 50 000 Kč, protože komanditní suma se v souladu s § 130 ZOK snižuje v rozsahu splnění vkladové povinnosti – nově by však byla vkladová povinnost pouze 50 000 Kč. Při návrhu na zápis nové výše vkladové povinnosti by bylo třeba současně podat návrh na zápis nové výše komanditní sumy do obchodního rejstříku.

Pokud by však v uvedeném případě bylo z vkladové povinnosti ve výši 80 000 Kč splněno pouze 50 000 Kč (což by bylo uvedeno v obchodním rejstříku), tj. aktuální výše komanditní sumy by byla 50 000 Kč, změna společenské smlouvy, v důsledku které by se snižovala vkladová povinnost komanditisty na 50 000 Kč, by neměla žádný vliv na aktuální výši komanditní sumy, ta by stále činila 50 000 Kč.

Závěr

Ačkoliv zachování institutu komanditní sumy vytváří větší prostor pro úpravu vztahů komanditistů v komanditní společnosti, vyvolává úprava komanditní sumy řadu výkladových problémů (a to nejen těch výše uvedených). Pokud si zakladatelé, resp. společníci sjednají alespoň pro některého z komanditistů komanditní sumu, měli by ve společenské smlouvě rovněž upravit pravidla pro dělení části zisku připadající na společnost mezi komanditisty a měli by si být vědomi rizik, kterým se vystavují, jakož i nejistoty z aplikace zákonné úpravy a z toho pramenících možných budoucích soudních sporů.